

Д О Д А Т А К.
ПРАВИЛА ПОПИСА
ЉУДСТВА, ИМАЊА И ПРИХОДА
За порез по имућности.

Порез по имућности, скупштином Свето-преображенском усвојени и законом од 17. Августа 1861. год. В. № 1655. за Србију прописани, објасњен је највишим решењем од 20. Новембра исте год. В. № 2350. а увешће се у живот доцнијом височајшом наредбом.

По реченим објаснењима гласи сад овако :

З А К О Н
о плаћању пореза по имућности:

§. 1.

Порез по имућности плаћа сваки србски житељ без разлике пола, реда, достоинства, ма био он свештеник мирског или монашеског реда, званичник, кмет, учитељ бећар и т. д.

§. 2.

По томе дакле плаћању овог пореза подлеже такође :

1. Задруге као морална лица, према целој задружној имућности.

2. Приватна и обштинска благодјетелна заведенија, као морална лица, према својој имућности,

3. Обштине, према величини своји добара.

4. Трговачке и индустријалне компаније и то : јавни компањони под заједничким именом, сваки према своме делу у компанији и према осталом свом имању; компаније пак командитне, у колико капитал командите износи : а безимене (анонимне) у обште према својој имућности.

5. Цркве и манастири према својој имућности.

§. 3.

У колико ће и на који начин и страни поданици овог порезу подчињени бити определиће се другим законом.

§. 4.

Скитајући се Цигани плаћаће порез (арач) по закону о том изданом 17. Новембра 1855. год. $\frac{\text{В. № 1343.}}{\text{С. № 1321.}}$

§. 5.

Од плаћања овог пореза изузимају се:

1. Књажевска цивил-листа.
2. Правителствена добра.
3. Они житељи, који су понаособ законодавном влашћу за свагда од порезе ослобођени.
4. Редовни војници осим опицира, за време своје службе.
5. Малољетници, који нити имају каквог имања или прихода, нити воде какво занимање на своју руку, одкуд би порез могли плаћати.
6. Женске пунољетне, које би или код своји родитеља или код своји мужева биле, па неби имале свог особеног имања или прихода, нити би водиле какво занимање за себе.
7. Удовице и сирочад чиновника с мање од 60 тал. пензије годишње, ако неби имала другог прихода или имања.
8. Лица преко 60 година, која неби имала никаквог имања ни извесног доодка.
9. Лица, која у варошима и варошицама могу имати прихода до један талир месечно или имања до двадесет ₴ цес. а по селима до три цван. прихода месечно или имања до десет ₴ цес.
10. Због телесни и душевни слабости и недостатака неспособна лица за рад, која немају никаквог или не довољног имања или извесног прихода.

11. Србски поданици стално живећи у страним земљама, који немају никаквог имања или не воде никакву радњу у Србији, нити вуку каквог прихода из Србије.

12. Дошљаци за две године, од времена, од кад су се населили или радњу неку одпочели.

13. Лица плаћању пореза подложна, која се било за време изследовања, било после осуђења у време самог куплења пореза пађу у затвору, на робији или у заточењу, а немају никаквог или посве недовољног имања, не плаћају порез за она полгодија, кроз која се у затвору на робији или у заточењу налазе; пошто се пак овакова лица поставе у слободу, поступаће се с њима у смотрењу пореза за остала полгодија по обштим прописима о наплаћивању пореза.

У свима овим случајевима Попечитељство ће Финанције по довољном уверењу бити надлежно решити, да ли које лице у коју од гореизложени категорија може припадљати и од пореза се ослободити.

§. 6.

Лица порез плаћајућа деле се у смотрењу своје имућности на 6 класа, и једну изванредну категорију.

Ово поделење има се одредити за то одређеном комисијом по знацима, који једну класу од друге разликују.

§. 7.

Ови 6 класа у смотрењу плаћања пореза односе се једна и другој као 2 : 4 : 6 : 9 : 14 : и 20 : —

§. 8.

Да би се имућност сваког порезу подложног лица одредити и ова у надлежну класу ставити могла, саставиће се у свакој општини комисија из неког броја грађана као проценитеља, којој ће се од стране Попечитељства Финанције придати бар два званичника, од који ће један председавати.

§. 9.

Број ови проценитеља опредељује се по броју порески глава тако, да на сваку стотину буду њи петорица, но нигде мање од десет а нигде више од педесет.

§. 10.

Сва порезу подложна лица једне општине имају право бирати проценитеље за споменути комисију вишином гласова, но тако, да све поједине класе буду заступљене по сразмерици своји порески глава.

§. 11.

Овако састављена комисија има приступити к испитивању материјалног стања сваког појединог порезу подложног, а у општини стално живећег лица. Понајпре ће комисија дознавати количину имања и прихода сваког појединог порезу подложног лица, које ће дужно бити на сва од комисије предложена му питања савестно истину показати. При овом као и при собственем испитивању, мотриће комисија и заводиће у нарочите рубрике протокола оцењивања најпре каквог непокретног имања, које лице и у ком месту притјажавало, немотрећи на то, да ли је имање дугом обтерећено или не, а по том каквог и колико прихода има, какву радњу ради, од коликог је она обима, необзирући се на то да ли радњу својим или туђим капиталом ради; па према томе стављаће свако лице како према имању, тако потом и према приходима у ону рубрику од споменути 6 класа, која јој се види да најближе одговара стању сваког појединог, и односећи то на нижеизложене знаке; но у оба случаја горепоменутих, где т. ј. дужник на имање поверитеља данак плаћа, има он право, од интереса онолико му одбити, колико је за њега данка платио, и само на капитал позајмљени из државне касе и фондова школског и онога за чиновничке удовице и сирочад, дужан ће бити сам дужник данак плаћати.

§. 12.

У прву најнижу класу спадају она порез плаћајућа лица, којих су имање или главно занимање или приходи уопште незнатни, да се немогу издржавати једино доодцима одтуд проистичућима, него се морају примати и другог ког споредног занимања, као што је надничарење и овоме подобно. По томе овамо спадају:

1. за вароши и варошице: крпачи, надничари, служитељи, као и она лица, која би могла имати прихода само до 6 талира месечно, или која имања до 200 ₣ цес. притјажавају: а

2. за села: лица, која би до 3 талира месечно прихода имати могла, или која само имања у вредности до 100 ₣ цес. притјажавају.

§. 13.

У другу класу долазиће они, који водећи ма какву радњу, или притјажавајући неко имање, или уживајући какав приход ма у ком виду, могу само своје обичне потребе подмирити, непоказујући ни знаке оскудности ни имућности. По томе овамо долазе:

1. за вароши и варошице: такве занатлије, трговчићи газде и они, који ма какав приход вуку, да могу нешто боље живити, по они у првој класи, сљедователно код који се предпоставља, да би могли, било од своје радње, било од каквог прихода имати месечно од 6 до 12 талира, или који само имања у вредности од 200—300 ₣ цес. без икаквог другог доодка притјажавају; а

2. за села: они који би могли од 3 до 6 талира месечно прихода имати, или који само имања у вредности од 100—150 ₣ цес. притјажавају.

§. 14.

У трећу класу спадају они, који имају ма какво занимање или приход, или имање такве величине, да се по њима

може узети, да господар исти може удобније живити. Потоме овамо долазе:

1. за вароши и варошице: оне занатлије, трговци, газде и уобште сви они, који имају било од своје радње, или од прихода други од 12 до 20 талира месечно; или самог у вредности имања од 300—500 # цес.

2. за села: они, који од 6 до 10 талира месечно прихода имају, или самог имања у вредности од 150—250 # цес.

§. 15.

У четврту класу долазе они житељи србски, који воде какву радњу у већем пространству, или који имају већег прихода или каквог имања од знатније вредности тако, да се даје судити, да они могу неке потребе подмирити, које неспадају у обичне и да поред тога могу јошт штогод уштедити и на страну оставити. Потоме овамо долазе:

1. за варош и варошице: такве занатлије, трговци, газде и уобште сви они који имају од 20 до 30 талира месечног доодка или самог имања у вредности од 500—800 # цес; а

2. за села: они, који имају месечно 10 до 15 талира доодка или самог имања у вредности од 250—400 # цес.

§. 16.

У пету класу спадају она лица, која водећи јошт знатнију какву радњу, вуку и знатнији годишњи приход од исте или иначе, или која имају такво имање, да би само од доодака свог имања могла угодно живити:

1. за варош и варошице; лица која би имала месечног прихода од 30 до 50 талира, или самог имања од 800 до 1200 # цес.; а

2. за села: она лица, која би имала од 15 до 25 талира месечног прихода или само имања у вредности од 400 до 600 # цес.

§. 17.

У шесту и највишу класу долазе она порез плаћајућа лица, која воде какву велику радњу, или која имају одтуд или иначе велики приход, или им је имање тако велико, да се она у благостању налазе. Дакле они житељи:

1. За вароши и варошице: који имају од 50 до 100 талира месечног прихода или самог имања у вредности 1200 до 2000 # дес.; а

2. За села: они, који би имали од 25 до 50 талира месечног прихода, или самог имања од 600—1000 # дес.

§. 18.

У колико се може закључити по неким знацима, да ко год од србски грађана има и више имања и доодка од горе наведене суме, онда ће се порез плаћати по сразмерици 10:

1. За варош и варошице: за сваки вишак месечног доодка до 50 талира. или за сваки вишак у имању до 1000 # дес.

2. За села; за сваки вишак месечног прихода до 25 талира, или за сваки вишак самог имања до 500 # дес.

§. 19.

По имању обтерећаваће се они житељи, који ма каквог непокретног имања имали буду, несмотрјући на то, да они каквог прихода вуку, или имање само уживају, а то су: земље, зданија и зграде ма за какву целъ опредељене биле.

По приходима пак подлеже плаћању данка они грађани, који што радом заслужити или прихода од покретног имања или од обадвога имати могу, а то су приходи од најамнице, од службе, занатске и трговачке, заслуге, од кирије покретног имања и од ма каквог привредног занимања. Ако напоследку грађанин има и прихода и имања, онда ће се он најпре по оним својим приходима оценити и у дотичну за оцењивање по приходима опредељену класу ставити, а потом одвојено од тога и по изнађепој местној вредности имања у нарочиту

за оцењивање по имању одређену класу уписати тако, да ће цифра из оба рода оцене проистичућа изражавати суму данка, који је он дужан плаћати.

§. 20.

Почем на овај начин комисија стави све грађане у њима надлежне класе, изложиће свој рад у примирителном суду на углед, да би тако сваки, који би мислио да је неправедно стављен у вишу класу, могао увидети, у колко је процењена његова имућност, и да би се могао свр' тога благовремено жалити надлежној полицајној власти.

§. 21.

Овако свршена радња комисије остаје у својој важности тако, да ће се по њој и наплаћивање пореза предузимати.

§. 22.

Но жалбе свр' неправедног стављања у вишу класу имају се најдаље поднети кроз 15 дана, од времена кад се дигне са угледа радња комисије и то местној полицајној власти; па ако би и ова оставила житеља у оној класи, а он би опет био незадовољан, може се од дана дочекања решења полицајне власти кроз даљи месец дана тужити и Попечитељству Финанције. Па ако Попечитељство Финанције нађе, да је жалба уместна, онда ће се погрешка поправити, и за случај ако је што више од њега наплаћено наплаг му вратити.

§. 23.

Обновљење пописа предузимаће се сваке треће године с почетком месеца Маја. За оне житеље пак, који до тог времена долазе први пут у овај порез и код који се догоде знатније промене у имању, примирителни ће суд јавити местној полицајној власти, која ће са истим судом проценити имање, приход и радњу њиову, као што је горе описано и ставити у надлежну класу, а о овим случајима известити Попечи-

тељство Финанције преко надлежне полицајне власти. Тако ће се исто поступити и са оним променама, кад који од грађана каквим несрећним случајима дође у немогућност, да плати порез или посве или бар оне класе, у којој је био.

§. 24.

Свако порез плаћајуће лице, може на њега спадајући порез и почастно полагати местном примирителном суду, но никад мање од суме колико месечно на њега припада, али на сваки начин мораће цео порез исплатити до зато опредељеног времена.

§. 25.

Надлежна финансијална власт наплаћиваће порез екзекутивним путем, но у том случају имају се придржавати исти правила, која су прописана у грађанском поступку о екзекуцији у грађанским парницама.

§. 26.

Злочинство и преступљење учињено од стране званичника и проценитеља (§. 8.) при оцењивању и стављању поједини у класе, казниће се по обштим правилима криминалног закона.

§. 27.

Лица порезу подложна, која би што притаила од свог имања или од свог прихода и тако у нижу класу стављена била, имаће не само порез оне класе доплатити, којој би имала принадлежати, него ће се још и са четири пута онолико казнити, колико буду доплатила.

§. 28.

Порез и казни прописана за утајивање истог, застаравају по истеку 5 година.

§. 29.

Обштински трошкови наплаћују се прирезом од сваког порез плаћајућег житеља по сразмерици оног пореза, који он буде плаћао.

§. 30.

Сва дојакошња наређења закона по овом предмету, која и у колико би овом закону противна била уништавају се.

§. 31.

Закон овај има ступити у живот 1. Новембра тек. године. А кад ће се и само наплаћивање пореза по њему предузети, наредиће се особеним законодавним решењем.

ПОПЕЧИТЕЉСТВО ФИНАНСИЈЕ РАДИ ИЗВРШЕЊА ПРЕДПОМЕНУТИ НАЈВИШИ ОПРЕДЕЉЕЊА ПРОПИСУЈЕ НАДЛЕЖНИМ ВЛАСТИМА СЛЕДУЈУЋА ОБШТА ПОПИСНА ПРАВИЛА ЗА ПОРЕЗ ПО ИМУЊНОСТИ:

1. У смислу §. 23. закона о порезу по имућности предузеће се у Србији попис људства, имања и прихода за порез по имућности с почетком месеца Маја.

2. Ради лакшег извршења тог пописа попечитељство наређује, да се понајпре попис у исто доба одпочне како у вароши Београду тако и по свима окружним и осталим варошима Србије; по свршетку овога посла одредиће се време, кад ће се предузети попис по свима срезovima Србије.

3. Да би се сво житељство Србије пописало, имено пак да би се имућност сваког порезу подложног лица определила и ова лица у надлежну класу ставити могла, саставиће се у свакој општини по §. 8. пописујућа и процењујућа комисија из местног грађанства и из заступника правитељства.

4. Колико ће свака општина проценитеља и какви у комисију изабрати опредељују §. 9, и 10. Председатељу комисије поставља се у дужност да строго на то мотри, да по закону довољан број изабраника у свакој општини изабран буде, и да у комисији све класе житељства по степену, како су које више или мање имућне, представљене буду.

(За први попис узеће се број избирача, као што га досадашње пописне књиге представљају; за следећу пописе

биће број избирача опредељаван по новој пописној књизи. Класе имућности нису досад у ниједном јавном акту изложене биле, и зато ће се за сад сами житељи с власти споразумети о томе, колико ће се од које класе житеља у комисију избрати. У будуће ће то по новој књизи сама власт наређивати.)

5. За владине заступнике при попису одређиваће попечитељство у окружним варошима обично окружне началнике (у Београду управитеља вароши Београда), који ће и председатељ комисије бити, а у препјатству њиновом помоћнике началничества (односно ког члена управитељства вароши Београда), к тому окружног (варошког) казначеја, који је у исто доба и деловодитељ комисије, даље једног писара (практиканта) началничества (управитељства), којима у помоћ може председатељ комисије придодати јошт једно или два писмена лица из подчињеног надлежатељства или из општине. Глас решавајући у комисији имају началник (управитељ), казначеј и писар или њинови заступници.

6. За попис по општинама остали вароши и села одређиваће попечитељство обично дотичног среског старешину (или његовог писара) једно лице из окружног началничества, једно лице из централног прављења или из каквог надлежатељства подчињеног реда, која ће три лица решавајући глас у комисији имати, и којима председатељ јошт једно писмено лице из свог среза (на измену) у помоћ узети може. Председатељ ове комисије биће по званију најстарији чиновник.

7. Попечитељство финансије може по потреби и за цело свагдашњи попис, и у течају пописа мимо одређења под 5, и 6, како у времену и у реду дјелања тако и у саставу комисија понаособна наређења издавати.

8. Где је могуће, треба председатељ да комисији придружи и једног лекара ради испита и уверења комисије о неспособности каквог лица за рад; иначе нека се сваки сам потруди набавити законе доказе своје неспособности за рад.

9. Обштине ће изабрати једног прекобројног проценитеља који ће у комасији гласа имати, кад се буде оцењивала имућност ког сталног проценитеља, кога ће прекобројни члан у комисији заступити.

10. Почем се пописна комисија састави, нека председатељ прочитавши и објавивши закон о порезу скупљеном народу цео посла разложи, и нека скупљени ради пописа народ, опоменувши га на §. 27. закона, позове, да савестно своју имућност покаже. За тим нека члановима комисије препоручи ревност и савесност у послу, нека им представи, колико им треба настати, да одговоре поверењу, које власт у њима има као одабраницима народа, и народ као у својим саграђанима, и нека их опомене на неправичност, ако кога из немарности или с намјером у више оцене, него што треба, и на незаконост, по §. 26. закона, ако коме на руку иду да своју имућност сакрије.

11. Председатељ ће настајавати, да комисија одма свој посао предузме, и да га сваки радњи дан пре и после подне продужи (изузимајући изванредне препреке), докле га год у једној обштини не сврши.

12. Одређена за писање лица заводиће одма у устројену за то пописну књигу у сваку рубрику оно, што се испитом комисије сазнало буде.

13. Од пописне књиге, која је основна, главна књига пореска, биће три равногласна егземплара, од који су намењени један у окружним варошима (и у Београду) за примиритељни суд исте обштине, иначе за срезког старешину, један за окружно началничество (управитељство) и један за попечитељство финансије. Но и иначе може свака обштина одредити једно лице, које ће за њу један егземпляр пописне књиге писати.

14. У она три егземплара ће се у исто доба посао комисије заводити на појединим табацима, који ће се по свршеном у једној обштини попису прошити, и подписима и печатима одоверити.

15. Понајпре ће председатељ изабране проценитеље редом, на заступнике обштина, манастира, фондова и други јавни заведења и други морални лица позвати, да покажу имање и приходе исти лица (у вароши Београду и заступника владајућег Њаза), затим поједини старешине домова по реду, како се за најсходније нађе, т. ј. по старој пописној књиги, или по еснафима, или како буде, по свакојакот мотрећи притом, да се које лице или имање, или приход од пописа неизостави.

16. Ради олакшице посла и бржег рада мора сваки старешина куће, који је писмен, на писмено подпети комисији списак укућана поименце с означењем њихове неспособности за рад и њихови година старости као и изложење поједини части непокретног имања и поједини извора прихода.

17. Где је то могуће, нека председатељ настане, да и остале старешине кућа на писмено комисији овакав списак поднесе; у ком послу биће народу на руци свештеници, учитељи, обштински писари и остали писмени људи.

18. И за оне, који неби такав списак саставити могли, нека председатељ по могућству нареди, да један писмени члан комисије, док комисија имућност ког лица оцењује, фамилију и имућност слеђујућег на реду лица напише, и тако све спреми, како би се прави попис у пописну књигу и оцена имућности што пре свршити могли.

19. При пописивању имућности обштина, манастира, фондова и други јавни заведења и морални лица узимаће се у попис само све части имања и сви приходи.

20. При пописивању имућности манастира пописаће се у другој рубрици и сво братство манастира, уколико оно неби на личност своју прихода одвојеног толико имало, да би на то данак по точки 9. §. 5. платити морало

21. Свако порез плаћајуће лице дужно је части свог имања, било у месту или изван тога, и изворе своји прихода комисији показати, и ако то савесно не покаже, биће по §. 27.

зато одговорио; по вредност имања и величину прихода, може сваки или сам изјавити, или оцену комисији оставити.

22. Казивање поједини лица о њиховој имућности има право комисија уважити, или сходно §. 11, по свом нахођењу простом вишином гласова решити, да се оно преиначено у књигу пописа заведе.

23. Сваки старешина куће мушког или женског пола треба сам собом и без позива да комисији предстане, и само у случају важне препреке може комисија жену, сипа, оца, или другог ког сродника или пријатеља о имућности онога испитати.

24. Они, који писмено своје укућане и своју имућност комисији изјављују, изложиће то на нарочито за ову целъ печатаном пописном листу.

25. Ако би ко пропустио писмену изјаву комисији о својој имућности дати, па неби ни сам предстао, нити би се посредством кога сродника или пријатеља комисији представио, комисија ће имати право или по собственом нахођењу одсуствујуће пописати и оценити, или их силом власти преда се позвати.

26. Тутори заступају и овде своје пушиле.

27. Удовице, које су за себе имућне, или које су матере малољетне или пунољетне имућне деце, представљају себе и свој пород пред комисијом (код малољетни под заступањем татора) и укупну задружну имућност куће, и сматрају се као старешине куће и задруге.

28. Понајпре нека се на појединим табацима испуни у насловима име окружија, среза, обштинe и места, за тим број стране тако, да над линијом дође текући број оне власти, којој је књига намењена. По тому ће књига обштини намењена имати само онолико бројева, колико је страна нужно за попис њени порез плаћајући лица; у књиги за срезког старешину опредељеној наставиће се бројеви у другој обштини

даље, тако и у оној за началничество намењеној; у књизи за попечитељство одређеној, означиће се број страна у попечитељству самом.

29. У прву рубрику долази текући број пописани задруга и поједини особа као понаособни порез плаћајући лица и домова, који један данак плаћају. Бројеви ови теку за сваку општину од 1 почевши и у свима егземпларима једнако. Сам број писаће се као у деловодним протоколима над линијом, која се подвуче испод свршеног пописа сваке породице и њене имућности.

30. Председатељ ће представше му свако лице питати, ако то председатељ сам и без тога незна, је ли оно старешина куће, и ако није, треба од истог да потражи оправдање, зашто старешина предстао није.

31. Ако даље председатељу није већ познато, треба он представшега да пита, јели кућа задружна или не.

32. Потом нека председатељ представше лице опомене, да све чланове задруге и своје фамилије и укућане редом с именом и презименом покаже.

33. Комисија ће потом казивању и по свом сазнању у другу рубрику заводити најпре старешину куће именом и презименом, потом његово главно занимање, затим жену и децу редом по старешинству година, затим отца и матер, даље браћу, сестре, стричеве, братучеде и друге сроднике и напоследку остале укућане.

34. Но при том треба пазити, да сходно 1. точки § 2. под исти број буду записана само она лица, која су у задруги, а понаособно за себе никаквог имања ни прихода немају.

35. Зато ако буде сродника, који одвојено, не у име задруге, имају свог имања, или воде за свој, а не за рачун задруге какво занимање, и уживају од тог занимања или иначе приходе какве, онда ће се само они членови под истим бројем старешине записати, који у ред ови овде споменути

неспадају; те ће се тако само чисто задружно имање и приходи из задруге произтичући обтеретити под бројем, под којим је старешина задруге записан.

36. Остало имање и приходи поједини чланова задруге, завешће се под нарочитим бројем и под именом тога лица одвојено, те ће се то лице одвојено и данком обтеретити.

37. Женске уписују се понаособ и плаћају понаособ данак, или ако имају старешине куће за плаћање данка довољног имања, или ако као и самосталне уживају од службе, од покретног имања, од какве радње или иначе за плаћање пореза довољни прихода.

38. Понаособно имање и приходи жене и малољетни синова, кћери, пасторчади (и унучади, ако пунољетни родитељи неживе) сматраће се, ако није задружно, као понаособно, и завешће се свакад под бројем и именом дотичног лица.

(Ако н. пр. отац има од прве жене малољетне деце; која имају материнства толико, да би на то данак платити морала, онда ће се свако те деце са својим имањем под особити број завести, нити ће она записана бити под бројем родитеља, који њи представља, и коме се неће рачунати оно имање (или приходи), као да је његово. Тако неће ни очу', мати, мађија, дед или баба, ако су они старешине куће, у овом смотрењу представљати своју децу, и пасторчад и унучад, и имање (или приходи) ови потомака узеће се у рачун одвојено од имања (или прихода) старешине, и одвојено ће се и данком обтеретити. На имање и приходе ови малољетника плаћаће турси данак из прихода малољетника).

39. Служитељи (мушког или женског пола), који понаособног имања или прихода (н. пр. од службе или иначе) имају, заводиће се такође под особитим бројем.

40. Под бројем старешине куће доћиће само они служитељи, који, ма и пунољетни били, служе једино за рану и друго снабдевање, или којима је поред ране плата, без да

имају имања или другог прихода, мања, но што се за способност плаћања данка изискује (сходно точки 9. у §. 5.).

41. Под бројем старешине куће заводиће се и они сродници и својте, који немају понаособног имања или прихода, а у кући седе; по чему неће они ни данка каквог плаћати.

42. Под истим бројем заводиће се и они пунољетни и непунољетни укућани, који какав занат или науку уче, а немају имања или прихода од заслуге или иначе, на које би данак плаћати морали, нити би имали родитеља, под бројем који би као тако не самостални записани били.

43. Под бројем старешине куће завешће се такође и служитељи страни поданици, који овај данак не плаћају, с назначењем чији су поданици.

44. За християне, служитеље и у обште раднике и мајсторе ма ког рода из турски области у Србију дошавше и ту дуже или краће време живеће, како ће се пописивати, и кад ће се и како данком обтерећавати, важе слеђујућа правила: а, по точки 12. §. 5. ови су дошљаци од данка, кад су у Србију дошли, или ту неку радњу одпочели, кроз две године од данка слободни; б, по истеку овог времена дужни су они сваке године, кад у Србији живили и радили буду, данак плаћати по класи, у коју према својој заслуги стављени буду; в, ако ови дошљаци неби у течају времена кроз једну целу годину, или и даље кроз две, три и више цели година, у Србији долазили, они за то време сходно закону од 1860. В. № 1221. неће ни данак платити; г, но како по таквом одсуству у течају времена у Србију дођу, дужни су за ону годину и данак платити; д, ако би дошљаци седећи у Србији избегли од плаћања данка, они ће по одкрићу те обмане не само онај неплаћени данак но и четири пута још толико као казњ платити; е, сви дошљаци треба да се у данак упишу, и исти да плате у оној општини, где најпре рада

и заслуге нађу; *ж*, Свака месна власт има у дужности, да од ови дошљака признаницу на плаћени данак потражи, и ако је они немају, да од њи данак наплати и признаницу им изда; *з*, месне власти неће овим дошљацима пасош за повратак на вилајет визирати, нити ће их пограничне власти из Србије пропуштати, ако недокажу, да су за ону годину данак платили; *и*, ако је време плаћању данка прошло, и у колико они доказати не могу, да су и за прошле године, ако су у Србији били, данак платили, они ће по §. 27. поменутог закона и казни подвргнути бити, коју ће извршити окружна или најближа среска власт уписавши то у пописну и наплатну књигу и известивши о томе и своју предпоставну власт.

45. При попуњавању друге рубрике именима лица треба у исто доба попуњавати и трећу и четврту и пету рубрику.

46. У трећој рубрици назначава се, да ли, зашто, и колико је које у другој рубрици наведено лице за рад неспособно. С тога неће се назначавати, ако је ко за рад способан, но само случај где лица савршено или од части те способности немају. При том се такође неће у призрење узимати незнатне душевне и телесне оскудице лица, које нису на сметњи, да лице радити може, нити случај ако лице радити не може, због привремене болести н. п. због врућице или због какве друге пролазеће болести, која неби бар по' године трајала, и лице лишено имања за привреду и за плаћање данка неспособним учинила; и по томе ће се само они душевни или телесни недостатци у попису наводити, који су дужетрајући или стални и знатни тако, да ће лице за више од по' године или за навек и сасвим или од части за рад неспособно бити, као н. пр. кад је ко згранут, кљакав, рањав, просут вида лишен, блесаст и т. д.

47. Оскудице телесне и душевне су у обзиру на данак сасвим односне, јер што једног човека у његовом занату чини за рад уобште или за довољну личну привреду неспособним,

може другом човеку у његовом завату нимало у привреди на сметњи небити.

(Богаљаст човек у једну ногу или у једну руку (н. пр. леву) или грбав — као земљоделац или надничар није за личну привреду никако или од части способан, — а ове оскудице не смеђу званичницима, художницима и многим рукоделцима и трговцима, да подигну заслугу својим радом нађу).

48. Па зато ће и комисија при оцени поједини лица у призрење узимати односно ове недостатке; она их дакле неће ни у књигу заводити, ако дотична лица то не захтевају у намери, да тим олакшају терет данка, који би на њи пао.

49. У четврту рубрику долази означење година старости поједини мушки, у другој рубрики заведени лица.

50. У петој рубрики завешће се године старости поједини женски особа, које су у другој рубрици именоване.

51. За тим ће комисија приступити к оцени непокретног имања (у дукатима цесарским) под истим бројем данак плаћајући лица; при чему се узима, као да сво имање ста-
решини куће принадежи.

52. Притом ће председатељ комисије испитивати заступнике морални лица, чланове комисије или друге грађане о појединим частима имања, а у исто доба о вредности тог имања, као: плацева с подигнутим на њима кућама, у којима људи живе, заједно с осталим зградама, потом о вредности плацева с кућама, које се под кирију дају, за тим плацева с дућанима, магазиама, фабрикама, млиновима, ваљавицама, пиварама, ракициницама, кошевима, оборима, — напоследку о вредности башта, винограда, њива, ливада, шума, паша, ритова, бара. —

53. Према ће се сво непокретно имање община, манастира, фондова и други јавни и благодјетелни заведења пописати, опет ће се за цел пореза процењивали и у рачун узимати само оно имање, које каквог прихода даје, као

изарендиране меане, воденице, шуме ливаде и друга зда-
нија и земље.

(Зато общине неће плаћати на своја зданија суднице
цркве, школе, болнице — пусте земље; и то тако и мана-
стири плаћаће само на добра, која им какав приход допосе. —
У колико цркве, фондови и друга јавна заведења као об-
штинско имање неприносе общини никаквог прихода, у то-
лико се неће ни данком обтерећавати.)

54. Монаси не могу имати парочитог свог имања, и зато
не могу ни данак на имање плаћати.

55. Кад комисија процени имање кога лица лежеће у
атару общине, приступиће истим редом и начином к оцени
и оног имања, које ко изван атара своје общине притјажава.

56. Три члана комисије биљежиће на особеној артији
вредност поједини части имања, како га комисија процени; и
завешће само суму вредности у шесту рубрику пописне књиге.

57. Вредност у атару исте общине лежећег имања из-
рицаће комисија по казивању дотичног лица или његови са-
грађана према ценама пошто је имање купљено, пошто би се
из слободне руке продати могло, и колико је трошка потре-
бовало, да се у оно стање доведе, у ком је.

58. Исто тако ће комисија решавати и о вредности имања
изван атара те общине лежећег, које оном лицу припада.

59. Сваки је дужан све части свог имања и његови свој-
ства комисији савестно и верно истини показати; ко би у томе
комисију обмануо биће казњен по §. 27.

60. Комисија ће вредност изван атара лежећег имања
опредељавати по вредности подобног имања лежећег у атару
общине, у којој се она онда налази.

61. Но ако би комисија иначе сазнавала вредност таквог
имања н. п. да јој дотично лице писмену процену од местне
власти поднесе или да бар три члана комисије вредност имања
познају, — она ће према тому и своју оцену изрећи.

62. При оцењивању поједини части непокретног имања не треба комисија да опредељава вредност једино по величини имања (н. п. по јутру земље), или по његовом положењу (н. п. близу вароши, друма села), или по његовим бољим или лошијим својствима (н. п. добра, лоша земља), него треба да све ове услове вредности притом узме у призрење, и да с обзиром на све њи своје уверење о вредности ког добра изрече.

63. Почем се сходно §. 11. дугови, који на имању ком леже, неузимају у призрење, то се свако имање има онако пописати и оценити као да је без сваког терета и чиста собственост лица, које задужено имање притјажава.

64. По истом §. дужник има право од интереса поверитељу онолико одбити, колико је тај поверитељев капитал, представљен у његовом непокретном добру, данка платио, напоменувши притом, онолико данка на поверитеља коју част целог имања представља позајмљени капитал.

(Н. п. ако је имање процењено у 450 # цес., а лежи дуга на имању 225 # цес., онда ће половину данка морати из своје собственности платити господар имања, а половину може тражити од свог поверитеља, одбивши му то од интереса. И тако ће капиталиста, који приходе ужива од свог капитала позајмљеног на непокретна добра плаћати данак посредно на непокретно имање, у ком је његов капитал представљен, јер је он тим зајмом постао одчасти господар оног непокретног добра. Капитали на радњу какву или иначе узајмљени обтерећаваће се посредно по приходима, које радња доноси; напоследку капитали мешевито на радњу и на некретно добро позајмљени подврћиће се данку онако, како се дужник изјасни; но ако је дуг интабулиран и у колико је интабулиран, онда ће се капитал утолико као непокротно добро данком посредно обтеретити моћи).

65. Само на обштенародне капитале н. п. касе правителствене, школског и удовичког фонда — који су од данка

ослобођени, као обште народна добра и заведења, и која дајући капитал по 6% дозвољавају својим дужницима и одплату на користан за њи начин, — неће се данак пренети моћи, него ће исти подпуно морати дужнице платити.

66. Почем се имање у селу лежеће по другом, а оно у вароши, по другом размену у класе ставља и оцењује (јер н. п. 100 # цес. сеоског имања по закону уравнивају се суми од 200 # цес. варошког имања); то ће се имање варошана у селима, и сељака у варошима лежеће означавати другим цифрама, по што је његова права вредност.

67. Ако лице дакле у вароши седи и данак плаћа, онда ће се имање његово у вароши лежеће проценити по вредности, и та вредност урачунаће се онако, као што је процењено, у суму, која се у шестој рубрици излаже.

68. Но ако исто лице има имања у ком сеоском атару, онда ће се права вредност тог имања узети још једном толика, и она још једном толика вредност урачунаће се у суму, која се у шестој рубрици излаже; јер би то лице заиста, да у селу данак плаћа, на ону просту суму толико платило, колико у вароши на ону удвојену.

69. Исто тако кад лице у селу живи и ту данак плаћа на имање у селу лежеће, вредност овог имања заводиће се у суму по процењеној правој вредности; а ако лице у селу данак плаћајуће има добара у вароши, права вредност исти ће се изнаћи, али само половина те вредности урачунаће се у суму вредности целог непокретног имања које се у шестој рубрици записује.

70. Кад комисија сврши оцењивање свега имања ког лица, онда ће председатељ наредити, да се оне на особеној артији (или на пописном листу) бележене суме вредности поједини части имања саберу, и та ће се сума као коначни резултат у шесту рубрику записати.

71. Код лица, која немају никаквог непокретног имања, повући ће се у шестој рубрици једна црта (—) (тако и код прихода).

72. Кад комисија сврши оцену имања неког лица или куће, онда ће она прелазити на оцену прихода истог лица или фамилије.

73. Понајпре ће извидити комисија какви дотично лице или фамилија понаособ прихода ужива, одкуд и колико, и означаваће понаособне суме на особеној артији (или на пописном листу).

74. Ако су приходи таквог рода, да се лако измерити могу, као од плате, пензије, најамничког рада, — ту неможе ни спора бити, колико прихода месечно које лице ужива.

75. Но ако количина прихода није несвесна, н. н. ако приходи долазе од земљоделског, рукодјелског, трговачког — рада, и од знатног покретног имања; онда нека комисија према ниже стављеним знацима (78) по свом нахођењу реши, колико она кућа прихода има, или колико она радња прихода месечно даје. (Ако би притом старешина јако задружне, или у стоци и иначе имућне куће или трговац и иначе имућни предузиматељ казао мање прихода, по што се председатељу или ком члану комисије чини, према ниже стављеним знацима или по општем мњенију; онда нека проценитељи предходно покушају, дотично лице убедити, да иста кућа или радња има, или може имати веће заслуге и више прихода, па потом нека комисија по своме нахођењу даље решава).

76. Комисија ће у оцену узети све приходе, које лице или фамилија и задруга од рада свију своји укућана уживају, било то од службе државне, општинеке или приватне, од пензије или од буди које радње, као од трговине, рукоделија и земљоделија, од услуга и ма каквог занимања, које неки приход доноси, н. н. од духовне научне и художничке заслуге, (као свештеничке, списатељске, лекарске, бабичке), од

држања под аренду земаља, зданија, купатила, гостионица, риболова, топара и т. д. од послуге личне или од давања под кирију коња и кола и т. д.

77. Приходи месечни од плата или од пензија (јавни или приватни) или од надница лако се дознају, и у тој дознатој се количини у пописну књигу заводе.

78. Величину прихода другог рода (као трговаца, рукоделаца земљоделаца и они лица, која од своји услуга живе, без да плате имају, н. п. величину прихода свештеника, приватни учитеља, лекара, сензала, бабица —) није могуће точно одредити, зато изјављује о њеној величини комисија само своје уверење без доказа: а, на основу казивања самог дотичног лица (његовог родитеља, тудора, старатеља, газде и т. д.); б, по начину како старешина куће и остали укућани живе, и колико троше; в, по рачуну, колико одрасли укућана има, који што привредити могу; г, с колико се годишње продња која трговина или друго предузеће води; д, колико кућа стоке домаће има јер количина стоке представља капитал код земљоделаца, и зато, што више стоке ко има и под иначе једнаким околностима, уколико се већи приход код њега представити мора; е, колико трговац, фабрикант или мајстор калфи, научника и момака, колики дућан или магазу — обор, кош, кућу —) и с коликом киријом или арендом држи, као и с колико казана, астала, витлова, чекрка, вретена, камена, тезги и т. д. радњу ради.

79. Ко више троши и боље живи, код тога се предпоставља, да више прихода има.

80. Код сваког старешине дома, код сваког самца и код сваког пунољетног задругара (који су за рад способни) предпоставља се, да у селима до три талира, у варошима до шест талира месечно прихода имају.

81. Ако при иначе једнаким околностима која кућа има више стоке и другог покретног имања, код те ће се пред-

поставити већи месечни приход, но што би овај био, кад би се он рачунао једино према радњи задругара.

82. Што је већа годишња продња у ком предузећу, т. ј. што се више капитала преко године у ком предузећу окрене, толико предузиматељ више прихода вуче од те радње.

83. Кад се извесно зна, колика је продња које радње, т. ј. колико капитала ко у својој радњи преко године окрене, онда се и приходи предузиматеља рачунајући их од целог преко године прометнутог кроз руке капитала по 12% интереса лако изналазе.

84. Ако се капитал незна, и лако се дознати не може, колики је и колико он пута преко године у предузећу плода принесе, онда се на величину и на окрет капитала закључи по горе изложеним знацима, па се од тако уображеног капитала узму у рачун 12% прихода, који се онда данком обтерете.

85. Предузиматељ радећи с туђим капиталом платиће данак на своју радњу без призрења па то, што он с туђим капиталом своје и свог поверитеља приходе истерује.

86. Тако задужени предузиматељ има право одбити поверитељу од интереса онолико, колико је пореза за поверитеља платио, а то се опредељава по тому¹, коју част целог преко године у радњи окренутог капитала чини онај узајмљени капитал; (п. пр. ако се цела радња води са 2000 талира, а трговац тај дугује коме 500 тал. на радњу, он ће због 2000 тал. капитала платити цео на њега падајући порез, но имаће право поверитељу одбити од интереса $\frac{1}{4}$ плаћеног на ту радњу пореза.) -

87. При оцењивању прихода нека комисија има на уму, да веће радње обично могу само једанпут преко године свој капитал окренути, а да га мање радње, ситничарске, окрену два, три и више пута, па према томе нека она и своје уверење о количини месечног прихода поједини грађана и домова изјављује.

88. Свака понаособна нумера, ма била и без имања и ино-
косна, плаћа свакојако порез по приходима, само ако су
лица под том нумером заведена сва или од части за рад способна.

89. Ако је пак у кући само једно лице, које је по за-
кону обвезано дамак платити, па ни оно нема способности за
рад и привреду н. п. што је оно као старешина куће ду-
шевно или телесно нездраво — или што је удовица сирота
и ситном децом обтерећена, или што су деца малолетна и
богаљаста, — дакле што поред неспособности, да што при-
вреде, још и туђе помоћи потребују: онда су лица под том
нумером заведена од плаћања пореза на приходе сло-
бодна, како толико прихода немају, те да се по 6. точки §. 5.
од плаћања пореза по приходима ослободити морају.

90. Приходе од плата, пензија, надница а тако и при-
ходе земљоделаца, рукоделаца и други радника, који покрет-
ног имања немају, треба сматрати, као да су чисто плод личне
радње, и зато их према њеној познатој величини треба одма
и у рачун узети. Где је сума годишњег оваковог прихода
позната, треба је и бројем 12 поделити, и количник пока-
зује суму месечног прихода.

91. Зато уопште код мањи радња ма ког рода, које се
раде с капиталом или иначе с покретним имањем у вредности
по варошима до 100 у селима до 50 талира, не треба при
оцњивању прихода ово покретно имање у рачун ни узимати,
јер оно не даје по 9. точки §. 5. толико месечног прихода
(преко једног талира и преко три цванцика), да би се и оно
порезом обтеретити могло. У таквом случају долази у рачун
само лична привреда под истим бројем заведени лица.

92. Приходи пак од ма какве радње с уложеним већим
новчаним капиталом, или са знатним покретним имањем, које
се као новчани капитал уображава, н. п. еспан, стока, —
(јер они заступају новчани капитал и обратно), узимају се по-
наособ у рачун поред личне привреде појединог лица или дома.

93. Код лица за рад способни, која знатног покретног имања имају, треба дакле поред прихода од личне привреде узети у рачун и приходе од покретног имања.

94. Приходи месечни од капитала, или од покретног имања, кога се вредност као капитал уобрази, опредељавају се, кад се од капитала рачуна 12 по сто (°/о) годишње интереса, и тај се интерес на 12 месеци подели. Ови месечни приходи изналазе се најкраће на тај начин, кад се капитал у талирима изрази, па се од те суме две последње цифре одсеку; оно што остане, изражава суму месечни прихода дотичног лица; н. п. капитал је лица 200 талира (у новцу, еспању, стоки и т. д.), дакле приход ће месечни бити 2 талира; или капитал је 1700 тал., месечни приход је 17 талира.

95. Ако неки приходи пређу преко читави талира а недостигну (н. п. 4. тал. 2. цв., или 2 тал. 5. цв.) подпуни талир, онда треба оно као читав талир узети, што је веће од половине, напротив оно испод половине никако и нерачунати; н. п. 3 талира 12 гр. урачунавају се као три талира, напротив 3 талира 13 гр. узимају се као четири талира. Исто тако и ако оне две одсечене цифре буду веће од 50, треба их узети као подпун читав талир; н. п. капитал 1738 тал. раван је месечном приходу од 17 тал. 1751 тал. капитала равно је 18 талира месечног прихода.

96. Као горе код непокретни добара тако и овде код прихода треба још узети на ум случај, кад које лице има прихода и у вароши и у селу; н. п. један или два задругара живе и раде у вароши, други у селу (капитал дат под интерес у село или у варош, земља риболов, воденице, фабрике — држе се под аренду и у селу. Лице ће се у таквом случају обтеретити у оном месту, где стално живи, и приходи, које оно вуче, рачунаће се по месту, где живи, дакле не по месту одкуда се приходи вуку.

97. Кад комисија дозна све месечне приходе кога лица или фамилије појединце, онда ће се сума свију ти месечни прихода завести у седмој рубрици.

98. У рубрики осмој до четрнаесте означавају се класе, у коју које лице или кућа спада по свом непокретном имању.

99. У рубрикама петнаестој до двадесет прве закључно означавају се класе, у коју које лице или кућа спада по својим приходима.

100. Већи део србски грађана плаћаће данак по имућности и на имање и на приходе, и стављаће се и по једном и по другима у дотичне класе; но биће и такви житеља, који ће само на имање или само на приходе, или који неће ни на имање ни на приходе данак плаћати.

101. У свима гореспоменутим рубрикама класа осим седме биљежи се, у коју класу које лице или кућа спада, просто јединицом написаном над линијом, која ће се подвући за раздел пописа једног лица или куће од друге следејуће,

102. Нико не може у једну од први шест класа више пута стављен бити, нити у исти ма у више класа; т. ј. по имању може ко доћи само једанпут у једну од први шест класа, а тако и по приходима у једну од други шест класа.

103. Само се у седмој класи може ко три и више пута завести, и то колико пута значиће се просто арапском цифром (— 3, 4, 5, 6, 7, и т. д.). Ова цифра не може мања бити од 3, јер да је она само 2. лице би дошло у шесту класу (то је двапут 10, које је равно 20, као цифри шесте класе), а да је 1, оно би било записано у петој класи (т. ј. једанпут $10=10$, а та цифра лежи између 9 и 14 и потому спада у пету класу).

104. Како ће већи део лица и фамилија бити, које ће морати по имању и по приходима данак плаћати, то ће се имућност ти фамилија означити у једној класи по величини

имања, на опет и у једној класи, која величини њиови прихода одговара.

105. Кад које лице и фамилија само толико имања или прихода или обадвога имају, да ни у једну класу доћи не могу, онда ће се то у рубрикама прве класе назначити нулом (0).

106. Рубрика двадесет друга оставља се за могуће у течају времена догађајуће се промене у имућности пописани лица, или за промене у смотрењу сами лица и фамилија (н. п. смрћу, нараштајем, деобом —) и по тому за често потребна упутства на дртге књиге, које садрже објаснења и последице ови промена у пописној књиги.

107. Кад се попис лица или фамилије и процена њиовог имања и прихода овако кроз све рубрике сврши, превуче се прта преко обе полутине једне стране испод последње исписане линије најдуже рубрике, и онда се на истој страни, ако места има, предузме попис другог лица или фамилије и оцена њиовог имања и прихода.

108. Ако је ко писмено своју имућност комисији показао — на пописном листу, — председатељ ће (или одређени члан) на захтевање оцењеног лица и рубрике оцене на истом листу попунити, и на дну означити и класе имућности, па лист својим и деловодитеља подписом снабдевен дотичном лицу предати, да зна и да би у жалби показати могао, уколико је и зашто оцењено.

109. На реду даље пописујући се биће она лица, која су сродници или укућани под предидућом нумером пописаног старешине, који понаособног имања или прихода имају, и који су с оним старешином у задруги, или који у једној кући седе, за које исти старешина порез од части или сав неплаћа, као : у имању или у раду одвојени синови, браћа и други сродници — у једној кући седећи или од части у неком заједничком имању или приходу учествујући, или слуге и слушкиње.

110. Почем се цела једна страна по свим рубрикама испише, прелази се с пописом на слеђујућу страну, и ако је на дну оне стране завршен попис једне куће, онда се повуче једна линија преко обе полутине те стране; а ако није завршен, него се на слеђујућу страну пренети и тамо наставити мора, онда се подвлаче само понаособно ове рубрике; четврта, пета, шеста и седма, и рубрике свију класа, на испод линија дотични пише се збир изложени у рубрики предмета.

111. У рубрики четвртој и петој саберу се позиције, да би се знало, колико мушки колико женски на тој страни има; у рубрики шестој сабере се вредност имања, у рубрики седмој сабере сума прихода; у рубрикама класа збирају се просто појединце назначени бројеви, т. ј. колико јединица у којој класи буде, те ће се сабрати, и доле се њихова сума написати; само се у седмој класи збир пише у виду разломка н. п. $\frac{5}{8}$ где броитељ 3 значи, да три фамилије или лица осам пути у ту класу принадлеже, т. ј. броитељ је збир позиција, а именитељ збир бројева у тој рубрики назначени.

112. Ако би бројеви збира тако велики били, да положени неби у својој рубрики стати могли, они нека се стојећи одоздо навише у истој рубрики заведу; но колико је само могуће, боље је збирове писати положено и ситније, макар и изван линије пред или за граничећом цртом рубрике који број и изашао.

113. Ови се збирови преносе на слеђујућу страну опет у своје рубрике, па се за тим попис настави, и на дну стране при збирању позиција или бројева узму се у рачун и на врху стране стојећи збирови, који су с предходеће стране пренети.

114. Почем се цео попис у једној обштини сврши, ставе се испод последње линије главне суме позиција и бројева одговарајући рубрика, па се за тим из дотични рубрика изведе и назначи, колико је у обштини странаца из Турске и колико из остали европски земаља.

115. Напоследку се у свима књигама изложи кратки протокол о делању комисије, одкад и докле је радила, по томе се протоколарно изразе сви резултати рада комисије прегледно и све суме речима и словима, па се чланови целе комисије подпишу, и назначи се место и датум у свима егземпларима једнако; табаци се јемствеником прошију и ови се печатом обштине, председатеља и деловодитеља комисије утврде.

116. Да се уопште неби неједнакости и погрешке у пописне књиге увукле, нека лица, која у она четири егземплара пописне књиге људство, имање и приходе пописују, сваки дан по закључењу онодневног посла комисије попис сравне, суме зберу и неједнакости, како већина књига гласи, исправе; а ако би о исправности већине сумње било, нека се погрешка по новом испиту сутрадан исправи.

117. Егземплар обштине намењени остаје у обштини, и излаже се сходно §. 20. на углед у Београду десет дана, у осталим варошима пет а у селима три дана; где обштине свог егземплара немају изложиће се на углед попечитељству намењени егземплар, који ће се доцније преко власти попечитељству спровести. Егземплар за среског старешину (началничество, управитељство) опредељени узима срески старешина са собом и онај за началничество (и попечитељство) спроводи он истоме по свршеном послу у своме срезу.

118. Како се §. по 22. сваки с оценом незадовољни, почем се пописна књига с угледа дигне, може кроз петнајест дана против оцено својој месној полицајној власти жалити и то у Београду (и Мајданеку) управитељству, у окружним варошима окр. началничествама, у осталим обштинама среској канцеларији; то ће у сљедству овакве жалбе власт саставити једну комисију из пет лица, и то из једног званичника као председатеља, из два члана који су у пописујућој комисији учествовали, и из два, које примирителни местни суд одреди.

119. Ако ова ревидирајућа комисија основе жалбе уважи, она ће с побуђењем своје мњеније началничеству (управитељству) изјавити и по потврђењу овога, учиниће се у оцени имућности тужитеља сходно измена; ако пак комисија уместност жалбе, или началничество (управитељство) мњеније комисије не уважи, жалитељ ће се одбити.

120. Ако се жалитељ с решенијем началничества (управитељства) као незадовољан, од дана дочења решења полицајне власти кроз који даљи месец дана тужи попечитељству финансије, оно ће наредити преко началничества (управитељства) надревидирајућу комисију, која ће се састојати из једног званичника као председатеља, из четири члана у пописној комисији учествовавши (које власт назначи, и из четири месна житеља, које примирителни суд одреди.

121. Ако ова комисија жалбу тужитеља за уместну нађе, она ће своја мњенија с побуђењима преко надлежни власти попечитељству финансије поднети, и ако попечитељство уважи мњеније комисије, оно ће наредити, да се према томе измена у оцени имућности жалитеља учини; ако пак ова комисија основе жалбе или попечитељство мњеније комисије не уважи, онда ће се преко надлежни власти жалба одбити.

122. Док се жалба коначно не реши, важи међу тим по смислу §. 21. решење оне власти, која је надлежна била питање предходно решити.

123. Промене, које се по закљученом попису у фамилији или имућности ког лице догоде, заводиће се у књигу објаснења.

124. Књига објаснења поред назначења стране, окружија, среза, общине и места има пет рубрика: 1-ва рубрика је за текући број књиге исте, 2-га за име и презиме лица, 3-ћа за текући број пописне, 4-та за текући број наплатне књиге, 5-та за текст објаснења, где се излажу догађаји промене или објаснења, с узроцима и са свима последицама за данак, који

због промене у пописној или наплатној књиги час већи час мањи испасти може.

125. И ова се књига у три егземплара води, но само на по читаве стране.

126. Чим се укаже потреба, да се пописна књига допунити мора, т. ј. да које лице са својим имањем или приходима дође наново у ред порез плаћајући лица, н. п. дораштајем, женидбом, наслеђем, поклоном, привредом; — онда се то назначава у пописној књизи под даље текућим бројем.

127. Но ако се промена догоди тим, да пописано лице дође само до веће имућности, и да се исто лице из дондашње класе брише и дође у вишу својој имућности одговарајућу класу; онда се то неназначава у пописној књизи него у књизи објаснења.

128. На супрот овоме ако које лице испадне из реда данак плаћајући лица н. пр. смрћу, одселењем у страну земљу, или да пропадне с имањем, или падне у сиротињу или тешку болест, која га за рад и заслугу за дуже време неспособним чини, а нема задруге или имања; онда се то лице са свим или од части, уколико му је имућност слабија, из своје класе брише, и у дотичну другу својој имућности одговарајућу класу ставља; и то се означава у књиги објаснења.

129. Ове ће се промене означавати у књизи објаснења под текућом нумером, која ће се у примедби пописне књиге назначити речма: види књигу објаснења №

130. Догодивше се промене само ће онда између једног и слеђујућег пописа у књизи означавати, ако се имућност толико промени, да лица тим у вишу или нижу класу долазе; мање незнатније промене неће се биљежити.

131. Сваки кмет дужан је приметивши, да се у имућности житеља общине његове промена догодила, на боље или на горе, то срезској власти јавити, и примирителни суд ће се с њом споразумети о томе, да лице том променом у вишу или нижу класу долази.

132. Исто тако ће кмет морати јављати старебини сре-
ском, кад које лице наново у ред плаћања дође, или из тог
реда иступи.

133. Кад се год, изван общег пописа има имућност кој
дома пописати и оценити, примирителни суд (§. 23.) саставиће
пописну комисију из бар половине чланова у последњој главној
пописној комисији учествовавши проценитеља.

134. Ова ће комисија под председатељством полицајног
званичника предузети и довршити попис и процену по общим
правилима пописа.

135. И против дјелања ове комисије подносе се жалбе
и одређују се ревидирајуће комисије, као и код главног пописа.

136. У књигу објаснења заводиће се и они случаји, кад
власт уважи жалбу кога лица против комисије, да га је она
у вишу класу ставила, но што би по имућности његовој требало.

137. Да би се могле појавивше се попуне и измене за-
вести у (общинским) средним, окружним и попечитељственим
књигама и књигама објаснења, мораће сваки старешина дого-
дившу се промену у изводу на пописном листу доставити на-
чалничеству а ово попечитељству финансије.

138. Наплаћивање пореза водиће се по особеној књизи,
наплатној књизи, која има на једној половини читаве
странице изложено осим наслова и означења окружија, среза,
общине, места и стране, 12 рубрика: а., у прву рубрику
долази текући број; б., у другу рубрику име и презиме; в,
у трећу нумера пописне књиге; г., у четврту рубрику класу
под коју по имању; д., у пету рубрику класа, под коју по
приходима лице спада, е., шест слеђујући рубрика означа-
вају, колико данка које лице плаћа према класи, у коју спада;
и то ж., прве три рубрике означавају дужну суму данка по
имању и по приходима понаособ и скупа за митровско пол-
годије рачунске године, т. ј. од 1. Новембра до 30. Априла;
а з., слеђујуће три то исто за ђурђевско полгодије т. ј. од

1. Маја до 31. Октобра; и., у трећем надпису ови рубрика изложена је величина пореске јединице нарочито и за свако полугодије понаособ, јер је могуће, да је законодавна власт у течају године промени, или одма с почета да је за једно полугодије већу стави но за друго; ј., у дванаесту рубрику долази упућење на књигу објаснења промене какве, ако се ова при наплати догодила.

139. Сваки србски грађанин дужан је од почетка па до свршетка рачунске године разрезан на њега данак плаћати, и исти ће се од њега, од његови наследника и заступника и из његовог имања дотле наплаћивати, докле год неби попечитељство финансије о томе решило, да се лице то испише и да данак платити не мора.

140. Ако ко у теченију ког полугодија умре, наплатиће се од његови наследника или из његовог имања данак, као да се ништа није у истој кући променило.

141. Ако би наследници имањем подељени благовремено захтевали, да се од тог данка ослободе, почем је н. п. смрћу грађанина нестало и лица, које данак плаћа, то ће попечитељство решити, да се тај данак ненаплаћује, и по случају и наплаћени данак им се поврати.

142. Ако тим наслеђем наследници дођу у вишу класу, и у обште се наново у данак упишу, онда ће се ово од рока рачунати, кад не буде више на посмртно имање данак платио, т. ј. с престанком плаћања на посмртно имање и приходе, наставиће плаћање данка наследници по новом размеру.

143. Према овоме поступиће се и с онима, који у имању свом пострадају, и имање им се распрода или који у страну земљу одпутују, или се одселе.

144. Само што ће се код ови путника, ако неби пријажавали имања у Србији, то правило набљудавати, да им се пасош загранични пеће боо довољног јемства — издати, ако данак за текућу рачунску годину положили нису.

145. По повратку њиовом у отечество уписаће се они, и почеће им се данак на приходе наплаћивати од године, у којој су се повратили (наравно ако нису тај данак пређе већ платили).

146. Војници пописиваће се у гарнизону и неће платити данак на своју заслугу, т. ј. на своје приходе, ако су у оном полгодију они у војску ступили, пре него је од њи данак наплаћен; и ако су га од части платили, остало се од њи тражити не може.

147. Ако се и кад војници из службе одпусте, почеће они у оном полгодију данак на приходе плаћати, кад у ред осталог грађанства ступе.

148. Затвореници пописиваће се код своји кућа и неће плаћати данак на своје приходе, ако су у оном полгодију затворени, пре него је данак од њи наплаћен; и у колико су га платили, неће им се враћати.

149. Ако се кад и затвореници из затвора пусте, почеће они у оном полгодију данак на приходе плаћати, кад се из затвора одпусте.

150. Цигани, који буду стално на ком месту живили, пописиваће се и подвргаваће се плаћању данка као и остали житељи србски; само скитајући се цигани подлежаће плаћању главнице по закону од 1855. год. В. № 1343.

151. Данак се почасно и. п. месечно може само у оним општинама плаћати, које имају своје писаре, и којима је могуће, да своје књиге рачунске уредно воде.

152. Иначе плаћаће се данак по наредби попечитељства финансије у течају сваког полгодија, и кметови дужниће бити покупити митровски данак најдаље до Сретенија, Ђурђевски најдаље до Преображенија; па ће га одма среској власти предавати.

153. Среске старешине савниће општинске књиге пописа, објаснења и наплате са својима, означиће у њима догодивше

се промене и спровешће новце с нужним примедбама начальничеству окружном, које ће новце исто тако попечитељству финансије послати.

154. Срески старешина дужан је кметове придржавати, да по закону данак разрезају и подпуно га наплаћују, и мора настати да се неисправности одма у ред доведу.

155. Началничество окружно обвезано је у том смислу поступати са среским старешинама, а тако и попечитељство с началництвама.

156. Зато се неће уважавати изговори, да се данак од неки лица није могао наплатити, што су у болест привремену пала, што одсуствују, што су умрла, или у сиротињу пала, — ово све наравно, ако се иста лица неби морала заиста по закону ослободити, а то је да се на основу пуноважни сведочанства, која су и до данас прописана била прибави од попечитељства финансије ослобођење од данка.

157. Ако ко умре пре Сретенија или пре Преображе-нија, а плаћао је данак само на приходе, без да је имања имао, од тога се неће данак наплаћивати, и ако је, и уколико је пре тога на име давка платио, неће се његовим наследницима вратити.

158. Кметови морају у оној монети, у којој су данак примили, положити среској а ова даље вишој власти.

159. На плаћени порез издаваће примирителни судови пореске признанице или пореске печате, који ће форму попечитељство финансије прописати.

160. Обштински трошкови, а тако и трошкови, који на цео срез или окружије падају, измириваће се понајпре приходима обштинским од: новчаног интереса, од меана, дућана, месарница и други аренда и прихода. Што к измирењу расхода недостиге, подмириваће се прирезом сходно §. 29. закона од житеља обштина по сразмерици пореза, који сваки житељ плаћа. Житељи ће плаћати у име обштински дација

на сваки грош пореза, који држави дају, по 1, 2, 3, 4, 5 — и т. д. пара порески тако, да ће се и прирѣз обштинскѣ срезски и окружни строго по имућности грађана управљати. Обштине су дужне саставити списак своји житеља, уредно га држати и допуњавати, и у споразумљењу са среском власти у напред састављати буџет своји годишњи прихода и расхода.

161. У колико ова правила не буду довољна за упутства подчињени власти при попису имућности грађана, Попечитељство финансије ће у течају времена или обшта нова правила издавати, или почасна упутства и објаснења властима на њихова питања давати.

№ 1347.
у Београду, 19. Марта.
1862. год.

Секретар
оделена промишлености,
Н. Петровић, с. р.

Попечитељ финансије,
Е. Цукић, с. р.